

locsmoj: patak
 széplődik: ragyog
 ázur palota: kék ég
 agfa: vén fa
 mozgásejtés: gesztikulálás
 kipipesítve: felékesítve
 tsertse: fülönfüggő
 külmiképség: külső forma
 átkupidol: szerelembe ejt
 öszekezelve: karonfogva
 falka: számos, jó néhány
 forda: szókép
 szemöld: szemöldök
 szemzemmás: közömbös
 bizvátság: biztonság
 háborkozás: háború
 hirdész: pap
 hibabak: bűnbak, vétkes
 nyugodalombizgató: lázító
 körülnyesett esméret: pontos tudás

gunyor: gúnyolás
 kardöccse: szurony
 humorvány: homály, sötétség
 evéskiváncs: étvágy
 estasztal: vacsora
 kegyelni: kedvelni

szender: Esthajnalcsillag
 könnyüröm: keserű könny
 talpszer: anyag
 istenfi: hérosz
 pakilincs: bűdösféreg
 rakonca: törvény
 szabda: szabály, törvény
 zsinár: hiábavaló
 íráshártya: papiros
 utók: utódok
 látodalom: színház
 előszőnyeg: függöny
 tsontfejudva: koponya ürege

(A mellékelt szótár a Szépirodalmi Könyvkiadónál 1980-ban megjelent PENNAHÁBORÚK című könyvből származik, amelyben mintegy ezer, nyelvújításunk idejéből való, mára elfeledett szó értelmezése található.)

Lövey

PYGMALION

Szerette, ha Anne-nek szólítottam. Az igazi nevét csak hosszú hónapokkal később tudtam meg, a tárgyaláson, és akkor, legelső alkalommal is azt mondta: „Szólítson Anne-nek.” Azt hittem, hogy ez a bizalmasság jele, a rögtön határokat áthágó megengedése, de persze tévedtem, csak a távolságtartásé volt, közte és a valóság között.

Egy jó nevű magángalériában volt akkoriban kiállításom, két másik szobrásszal, egy festővel meg egy lánnyal, akit nem lehetett ilyesfajta skatulyákba gyömöszölni, és aki textilképeket csinált. A tárlatnak valami olyan nagyképű címet adtak, hogy „Tükör és törmelék”. A plakátokon is így szerepelt, a betűk a fénylő ezüstből kormozódtak össze, szakadtak le, míg végül négyünk neve fakófeketén állt a papír jobb sarkában. A szöveg háttéréül az én egyik szobrom képe szolgált. Gondolom, azért választották, mert a vörös gránit jól kiemelte a nyomtatott szöveget, na meg azért is, mert én voltam négyünk között a legismertebb. A kiállítás idején már kezdett tűrhető nevem lenni, anyagi gondjaim mégvele óta nem voltak.

A megnyitó ésnapiján láttam először. A teremőr ingerült hangja irányította rá a figyelmemet. „Ne tessék fogdosni azt a szobrot, kérem”, mondta majd hogynem sipítva, és én odakaptam a fejem, hogy mégis ki és mit „fogdos”. Egy lányt láttam, vagy

inkább asszonyt, ahogy visszakapja a kezét, hosszú, szürke-fehér csikos kabátban, rendetlenül előrebukó hajjal. A kabátot néztem meg először, háziszóttésféléből készült, az eredetiséget megcélzó esetlen lebernyeget. Aztán következett a nő szája, ahogy fél-szeg mosolyra rándul, a ferdecské szájug, az elképesztően lágy, már-már vaskos ajkak, a fogak alig kicsillanó szabályos élei.

Csak ekkor néztem meg az arcát: kialakulatlan vonásait, a kicsit ijedt, tágra nyílt szemeket. Az arc a száj extravaganciája után csalódást okozott, nem is figyeltem tovább, mentem a galériavezetőhöz.

Három nap múlva, amikor ebédelni vittem Alisont, bizonyos jó hírek megünneplésére, „közelebbi” kapcsolatba is kerültünk. Mi éppen kifelé tartottunk, összekarolva, a pajtáság és pajkosság keverékével, ő befele csörtetett, holdkórosan, és kis híján belénk rohant. Utána akartam szólni, kevéssé udvariasan, de Alison megfogta a karom.

– Hagyd – suttogetta, és kuncogott, mint egy éretlen bakfis. – Legalább megismerkedtél az imádóddal.

– A mimmel? – kérdeztem riadtan.

Most már leplezetlenül nevetett, de közben kapkodva magyarázkodott is. – Ne izgulj, nemcsak a tiéd. Évek óta jár ide, ártalmatlan bolond szegény. Órákig álldogál egy szobor előtt, néha megtapogatja, aztán csak áll tovább. A képek nem érdeklik. Amikor nincs semmi kézzel fogható, edény, plasztika, olyankor elmarad. Eleinte figyelttem a teremőrökkel. Félttem, hogy egyszer csak előkapja a vitriolt vagy a baltát, hát mit tudom én, milyen dilije van. De ez nem. Ez csak tapogat, álldogál, van, hogy még a szemét is lehunyja. Engem szórakoztat. – Egy pillanatra elhallgatott, aztán haddarva folytatta, csaknem védekezően, sietsége már-már ingerültségbe csapott. – Azonkívül pokolian jó érzéke van hozzá. Ha megáll valami előtt, akkor arról tudom, hogy el fogom adni. Sokért. Nevezd babonának, aminek akarod, de ő a galériám levelibekája vagy kabalababája vagy mit tudom én, mije. Büszke lehetsz rá, hogy most a te szobrod előtt szeánszol.

Egy pillanatra feltámadt bennem az érdeklődés, az asszony után néztem, de már eltűnt a belső teremben.

– Igazán, és melyik előtt? – kérdeztem, miközben siklottunk lefele, a szép, szabályos félkörívben gördülő lépcsősoron.

Megint úgy nézett rám, ingerült-védekezően. – A „tenger”. Most a tenger a favorit. Tudod, amire a NGA is ajánlatot tett.

Elfordította a fejét, láttam rajta, bánja, hogy beavatott kised babonájába. Nem emlittem többet a dolgot. Az ebéd kellemes volt, a bor iható.

Négy héttel később, a kiállítás utolsó előtti napján mentem be megint. A hat bemutatott szobor közül Alison hármát eladott, és még egyre volt ajánlata. Mindent összevetve remek eredmény, különösen ha azt is figyelembe vesszük, hogy az egyik szobrot a NGA modern részlege vette meg. Tele volt a fejem az elintézendő papirokkal, szállítás, csomagolás, eszembe sem jutott az ismeretlen habókos, de a „tenger” szürke tömbje mellett megmozdult valami csikos. Odakaptam a fejem, és rögtön ráismertem. Lehadt szemmel állt, a keze kicsit kinyújtva, ujjbegyeit a kő felszínén pihentette. Sápadt volt, majdnem halottféhér, tényleg olyanak látszott, mint aki nincs egészen magánál. Egy fél óra múlva, amikor jöttem ki az irodából Alisonnal, még mindig ott állt, ugyanúgy. Barátném rosszkedvűen nézte.

– A szállítók már egy fél órája itt vannak. Kértem, hogy várjanak egy kicsit, nem akartam megzavarni, de most már muszáj – mormolta. – Komolyan mondom, félek felébreszteni.

– Hagyd csak, majd én elintézem – mondtam, bár magam sem tudtam még, hogyan. Odaléptem a nőhöz. „Asszonyom”, akartam volna mondani, de ahogy az arcába néztem, hirtelen más szaladt ki a számon.

– Milyen érzés? – kérdeztem, miközben magam is óvatosan ráfektettem ujjaimat a szobor felszínére.

– Hűvös – ez volt az első szó, amit hallottam tőle –, de nem könyörtelen, csak magabiztos. Nem engedi beljebb az embert, érzi? Megtartja itt a felszínen. Próbálja meg, nem lehet belemerülni.

„Még szép”, gondoltam, és megborzongtam.

– Ez, ez nem az igazi tenger – folytatta –, az sós, hal- és halálszagú. Ez meg éppen annyi, amennyit egy ember elvisel belőle. Gyönyörű, fenséges, de még kezelhető. Emögött csak sejteni lehet a fenyegetést, távol, egészen távol.

Visszahúztam a kezemet. Amit mondott, nem volt szakszerű, de váratlanul pontos, ami a saját érzéseimet illeti. Ahogy megmozdultam, kinyitotta a szemét, úgy nézett rám, szűk pupillákkal. Emlékszem, arra gondoltam, biztosan narkós. Zavarban voltam, de ő rám mosolygott.

– Köszönöm, hogy idejött. Miss Habber már biztosan ideges volt a szállítók miatt, ugye? Nem először zavarom meg a menetrendet. – Elnevette magát, és olyan természetesen dörzsölte meg a szemét, mint egy kisgyerek alvás után. Aztán megrántotta magán a köpenyt, nekilódult a kijárat fele.

Pillanatnyi habozás után a nyomába eredtem. Ez a hirtelen váltás a teljes szellemi távollétből a hétköznapiság kellős közepébe lenyűgözött. Ugyan ki a csoda lehet ez a nő? Hogy egyszerűen lökött, az kevés magyarázat. A félköríves lépcső felénél értem utol. Majdhogynem a sarkára léptem, még mielőtt megszólaltam volna, és a szavak is összeakadtak, nemcsak a lábam.

– Bocsánat, illetve elnézést, kisasszony – kezdtem, ő pedig rám nevetett.

– Szólitson Anne-nek – mondta –, az a legegyszerűbb.

– Sajnálom, hogy megzavartam, de az a helyzet, hogy igaza volt, tényleg a szállítók... Mit szólna, ha kárpoztulás bemutatnám a szobrásznak?

Bizalmatlanul pislogott rám, az arca semmilyen, igazán semmilyen, de aztán újra elmosolyodott, félszegen, tartózkodón, és a szája vonala megint elbűvölt.

– Kinek?

– A művésznek, a nagybetűs alkotónak. Egy kávé vagy egy koktél mellett, rendben?

– Már amúgy is mentem volna. Maga tényleg ismeri? – egy pillanatig habozott, aztán hozzátette: – Hát nem bánom, egy feketét szívesen megiszom.

Egy közeli kávézóba vittem, ahol többnyire galériatulajdonosok, művészek és művészelöltek hajtottak fel egy pohár gyengébbet vagy erősebbet. A hely láthatóan megzavarta, kapkodta a fejét, próbálta azonosítani az arcokat, idegesen cibálta a kabátujját. Mindenkire, aki az asztalunk felé indult, egy pillanatra mohón rátapasztotta a tekintetét, aztán sietve elfordult. Egy idő után felhagyott ezzel a játékkal, talán elkönnyvelte, hogy csak ürügyet kerestem az ismerkedéshez.

Közömbös témákról csevegtünk, aztán megpróbáltam a „tenger” felé terelni a beszélgetést.

– Minden szoborral ilyen alaposan megismerkedik? Úgy értem, órákig nézi, tapogatja? – kérdeztem, és rögtön megéreztem, hogy hibát követtem el. Rendezetlen vonású, a kifejezéstelenségig nyitott arca megkeményedett, védekezővé vált.

– Én nem tapogatok – szűrte a fogai között. – Én, én csak alaposan *megfigyelem* őket.

Gyorsan belekortyoltam a kávémba. Nem akartam felbosszantani, sem lovagolni a szavakon. Valami egészen más érdekelt. – Jó, hát minek az alapján választja ki a szobrokat, amiket megfigyel, úgy értem, kicsit hosszasan – siettem engesztelni.

Nem válaszolt rögtön, és láttam rajta, hogy bizonytalan, megtegye-e egyáltalán.

– Az... mindig változik – felelte óvatosan. – Attól függ, milyen hangulatom van éppen. Magánál mitől függ, hogy kávé iszik-e vagy inkább egy pohár vörösbor?

– Hogyan? – kérdeztem hökkenten.

Megint elmosolyodott, szabályos fogai előbújtak, aztán rögtön elrejtőztek megint.

– Attól függ, mit akarok. Megnyugodni, nevetni, elálmosodni, felébredni – sorolta.

– Maga kávé helyett szobrot iszik? – a hangom túlságosan könnyed lehetett, elkomorult az arca. Megpróbáltam gyorsan továbbmozdítani a gondolatait. – Elnézést, nem akartam megbántani. De elárulná még, nagyon fontos volna nekem, hogy a „tenger”-t minek nézte, akarom mondani, mi helyett, szóval... Belegabalyodtam a kérdésbe, és ő rögtön megenyhült.

– Konyak? – mondta szintelenül. – Dupla whisky? Vodka? – vállat vont. – Mit tudom én. Miért érdekli annyira?

Most én jöttem zavarba. – Nem tudja? Igazán nem tudja? – kérdeztem sután. – Hát mert az én szobrom, csak azért, és maga, legalábbis Alison, Miss Habber szerint... – hirtelen abbahagytam. Eszembe jutott a szó, amit Alison használt. Szeánsz.

– Maga Lion Magpy? A maga szobra? – Tele szájjal, hisztérikusan felnevetett. – Nahát, ez jellemző, pont ilyen hülyeségbe kell keveredjek. – A szája elé kapta a kezét, elhallgatott, elkomolyodott. – Nagyon jó szobor – mondta csendesen. – Nagyon szerettem. Kár, hogy Washingtonba viszik, oda nem tudok gyakran átruccanni. – Pár pillanatig csöndben volt, aztán hozzátette. – Azt hiszem, most már jobb, ha megyek. A férjem riadóztatja a nemzeti gárdát, ha nem találja a vacsorát az asztalon, a feleségét pedig a konyhában. – Megint mosolygott, ezúttal elnézőn és derűsen, aztán elbizonytalanodott. – A kávé... – kezdte, de közbevágta.

– Ne bolondozzon, Anne, meghívtam rá. – Láttam, hogy nem tetszik neki, de aztán csak bólintott. – Biztos benne, hogy mennie kell?

Megint bólintott, ugyanúgy, bizonytalanokodva, a csikos lebernyeg ujjait tépkedve. Nem akartam így elengedni. Volt benne valami megindító.

– Ugyan már – mondtam, és észrevettem, hogy úgy beszélek hozzá, mint egy kisgyerekhez. – Ugyan már, Anne, üljön le. Fejezze be azt a kávé. Mitől fél? Még fél kettő sincs. A férje biztosan négyig dolgozik. Vegye le azt a buta kabátot, dőljön hátra. Fejezze be, amit elkezdett.

Habozva visszaereszkedett a székre, mint aki csak félig ült le, indulóban van éppen, de a kabátját lecsúsztatta a válláról. Bő, nyitott nyakú vászoninget viselt alatta, gyerekesen vékony, finomka nyaka körül mexikói láncot. Ujjaival beletűrt a hajába, és én máig sem tudom, miért éreztem azt a mozdulatot megadótnak.

– Gyakran jár kiállításokra? – kérdeztem, mert nem tudtam, mivel birhatnám szóra.

– Attól függ. Hetente egyszer, kétszer, volt egy időszak, amikor mindennap be kellett jönnöm.

– Kellett?

– Könnyebb volt úgy. Az esküvőnk után négy évvel. Nem tudom, mi volt velem. Minden összejött. Elfáradtam. Csak álltam otthon a konyhában, vagy kint a kertben, órákon keresztül, és nem csináltam semmit. Nem tudtam semmit csinálni. Remegett a kezem, hányingerem volt, sirtam, de nem is figyeltem rá. Akkor kezdtem el. Bejöt-

tem, és megálltam egy-egy szobor előtt. Elképzelttem, hogy nincs a világon semmi más. Csak a szobor meg én. Az, ahogy van, tökéletes, megalkotott. Én, én a folyamatban lévő. Megpróbáltam kicserélni magunkat, hogy én legyek az erős, és őket... – nem fejezte be, továbbugrott. – Voltak szobrok, amik rögtön segítettek, másokban nem volt elég energia, vagy egy idő után elfáradtak, nem is tudom. Mindenesetre rájöttem, ha napi két-három órát a szobraimmal töltök, utána megint használható vagyok otthon. Jókat főztem, rendbe hoztam a házat, az udvart.

– Nem dolgozik?

Megcsóválta a fejét, kis, lemondó grimasszal. – Nem értek semmihez. A középiskola után – elharapta a mondatot –, mindegy. Nem fejeztem be a főiskolát, azt hiszem, lusta voltam hozzá. Vagy gyáva. Nincs képesítesem. Adminisztrátornak vagy valami hasonlónak túl nyughatatlan vagyok. És a férjem szépen keres.

Nem kérdeztem meg, hogy milyen főiskolát nem fejezett be. Istenem, hány millió hasonló neurotikus fiatalasszony lehet szerte Amerikában, van, aki templomba jár, mások pszichológushoz, ez éppen szobrokat nézeget. Elment a kedvem az egésztől. Ő rám nézett, most először sokáig, megfigyelhettem, hogy a szeme barna, majdnem aranszinű, és hogy a jobb szemhéja egy árnyalatnyit ernyedtebb. Egyszerre pislogni kezdett, lesütötte a szemét, a kávécsészéje után kapott. Azt motyogta, hogy mennie kell, és többször egymás után elismételte: bocsánat.

Elszégyelltem magam. Kértem, hogy beszéljen a kiállításról, mondja el a véleményét a többiekéről, az én többi szobromról is. Rám nézett, mint aki azt mérlegeli, mennyi az udvariasság a kérdésben, aztán belefogott. Döbbenetesen higgadt, pontos véleménye volt mindenről, amit látott, és beszéd közben átfűtötte valami, amit nem jellemezhetek másképp, mint az anyag imádata. Olyan kifejezéseket, fordulatokat használt, amik felkeltették a gyanúmat: nem annyira kívülálló, mint ahogy el akarja hitetni magáról. Egy idő után már nem is arra figyeltem, amit mond, hanem az arcára, ami a vonások kusza halmazából formálódott egy majdnem szép nő arcává. Már hallgathatott egy ideje, mire felocsúdtam. Ez az idő neki is elég volt ahhoz, hogy visszasüppedjen találkozásunk eredeti légkörébe. Lassan a csikos kabátot is magára húzta, mormolt valamit egy férjéről és egy vacsoráról.

Felálltam, felsegítem rá a kabátot. A bő, fehér ing szára felcsúszott, látni engedte csontos csuklóját. Belül, a tenyér felőli oldalon, mint valami primitív karkötőkezdemény, girbegurba hegvonal húzódott. Egy pillanatra megmerevedtem, ő megérezte, követte a tekintetemet.

– Rossz minőségű a bőröm – mondta közömbösen –, minden sérülés meglátszik rajta.

– Nem lenne kedve máskor is meginni velem egy kávé? – kérdeztem hirtelen, a magam számára is váratlanul. – Elbeszélgethetnénk a szobrokról, esetleg elmehetnénk megnézni néhány gyűjteményt. Vagy nem akarja látni a szobraimat? Szívesen megmutatnám őket magának, érdekelné a véleménye.

Eppúgy nem tudott mit kezdeni az arcával, ahogy az ujaival sem. Elpirult, a homlokát ráncolta, leginkább értetlenség és ijedtség uralta a vonásait. Végül megemelte magát.

– Kiállításokat? – kérdezte.

– Igen. Felhív, ha legközelebb a városban jár? Esetleg megadhatná a telefonszámát.

– Az enyémet?

– Igen, látja, itt a névjegyem. – Az üzleti sorozatból adtam neki egyet. – Itt könnyen elérhet, vagy hagyhat üzenetet.

Forgatta, nézegette, aztán sután belekotort a kabátzsebébe. Borítékmaradékot halászott elő, egy alig fogó golyóstollat, azzal kaparta rá: Anne, és a telefonszám. Csak ennyit. – Inkább délelőtt hívjon – mondta hangsúlytalanul –, akkor biztosan én veszem fel.

A következő hetekben gyakran eszembe jutott. Pár napig még vártam, hogy felhív, de aztán biztosra vettem, hogy nem fog. Végül én telefonáltam. A vidám, fecsegésre kész háziasszonyhang egy pillanat alatt elkomorodott, majdnem ellenségessé vált, ahogy bemutatkoztam. Lassan enyhült meg, vagy tízperces felületes társalgás után mertem csak szóba hozni az éves gyűjtőszemlét, amiért felhívtam. Kiderült, hogy már látta, de némi rábeszélés után hajlandó volt eljönni velem még egyszer. Az első tíz percben szótlán volt, morcos, rosszkedvű, majdnem riadt. Aztán apránként felengedett, egyre többet beszélt, magyarázott, végül nevetett. Valóban olyan volt, mint egy kábítószeres, miután belövi az esedékes adagot. Az egyik szobor előtt magára kellett hagynom, meg akarta „figyelni”. Mire visszatértem, már megint futóbolond-állapotban leledzett. Egy magas fiatalemberrel beszélgetett, akit én is ismertem. Kezdő szobrász volt, nem túl sokat ígérő. Leereszkedően magyarázott valamit, Anne pedig lesunyit fejjel hallgatta, szinte felszívódott csapzott csikos kabátjába. Ahogy meglátott, elköszönt a fiútól, és felém indult. A másik arcán tisztán látszott a döbbenet, ahogy Anne-re nézett, aztán rám, mintha fel akarná mérni, mi közünk van egymáshoz. Bosszúság fogott el. Hirtelen meg akartam szabadulni tőle. Jóképű férfi vagyok, a gondolat, hogy egy ilyen eszement senki barátjának nézhetnek, feldühített, közben magamra is dühös voltam, hogy ilyen gondolataim támadnak. Nem volt időm bármit is mondani. Anne rám nézett, a vonásai összeestek, és kijelentette, hogy haza kell mennie. Az egész úton némán kuporgott a kocsiban, meg sem próbált beszélgetni. Végül én törtem meg a csendet.

– Maga honnan ismeri Petert? – kérdeztem, csak úgy, hogy valamivel szóra birjam. Istenem, hogy nézett rám. Annyi gúnnyal, annyi megvetéssel. De mintha az érzelmei nem pusztán nekem szólnának, csak úgy a világnak vagy saját magának.

– Az évfolyamtársam volt – mondta szárazon, és lehunyta a szemét, jelezve, hogy a társalgás részéről befejeztetett.

Nem segített, nem adott útbaigazítást, hagyta, hogy egyedül találjak oda a házukhoz, amely egy fokkal izléseesebb és eredetibb volt a környező épületeknél. Nem várta meg, hogy kinyissam neki az ajtót, szinte kirúgta, és végtagjaival kaszabolva, esetlenül rohant be a házba. A szemembe villant egy műanyag milói Vénusz a szomszéd előkertjében, csonka karjával, igéző tomporával. Elhajtottam a ház elől, csikorgó gumikkal, mint egy menekülő krimihős.

Egy hét múlva újra felhívtam. Aztán néhány nap múlva megint. Kiállításokra mentünk, kávéházba, moziba, az állatkertbe. Találkozásaink visszatérő, változatlan ívet írtak le. Az első tíz perc az ismétlődő bizalmatlanságé volt, Anne merev, figyelmetlen, ideges. Aztán lassan, valami leírhatatlan bájjal és természetességgel feloldódott, kinyílt, mint a hatásvadász természetfilmekben egy virágkehely, egy kocka film harmincpercenként. Az átalakulás mindig lélegzetelállító volt, megunhatatlan. Együttlétünk alatt teljes pompájában ragyogott, hogy az utolsó félórában lassan, folyamatosan olvadjon vissza kezdeti személyiségébe. A harmadik találkozás alkalmával kértem meg, hogy vegyen fel valami mást, mint a csikos kabátját. Pár héttel később, csak úgy bolondozásképpen berángattam egy parfümériába. Rúzszt vettem neki, szemceruzákat, festékeket, egy egész halommal. Nevetett, mint a bolond, de nem engedte csak a

felét kifizetni. Ma már hihetetlennek tűnik, hogy akkoriban mindezek ellenére mennyire nem volt lényeges, hogy ő nő, én pedig férfi vagyok. Olyanmód kötötte le az érdeklődésemet, mint egy különleges fadarab, amit kedvtelésből szed fel az ember az árokparton, mert rajzolata, formája, a benne rejlő lehetőségek felkeltik az érdeklődését.

A következő találkozásonkra nem jött el. Ingerülten tárcsáztam, és már előre próbálgattam a kifejezéseket, amikkel tudtára adom, hogy az én időm értékesebb annál, sem hogy hanyag személyekre pazaroljam. De a telefont nem vette föl senki, bennem pedig egyre nőtt a félelem, ahogy hallgattam a monotonul ismétlődő bűgásokat. Hirtelen biztosra vettem, hogy valami történt vele. Ott, abban a házban. Talán leesett valahonnan, leforrázta magát, vagy... vagy... Eszembe jutott a hangja. „Nagyon rossz minőségű a bőröm, minden sérülés meglátszik rajta.” Pirosra váltó lámpákon át, fékcsikorgástól kísérve hajtottam ki a házukhoz. A környék kihalt volt, még egy babakocsit toló kismama, gördeszkázó kölyök sem látszott sehhol. Hosszan csöngettem, de nem mozdult semmi. Átmásztam a kerítésen. Megpróbáltam a bejárati ajtót, zárva volt. Körbejártam a házat, igyekeztem belesni az ablakokon. Láttam a konyhát, az előszobát, a nappalit: mind üres, elhagyatott. Utoljára egy kisebb, magasabban fekvő ablakhoz húzódkodtam fel. A függöny félig el volt húzva, és már majdnem feladtam, amikor észrevettem a két, kopott farmerbe bújtatott, tornacipős lábat. Anne hason hevert a földön, ebből a szögből képtelenség volt mást megállapítani. Görcsösen kapaszkodtam a párkányba, nyújtózkodtam, hogy többet lássak, és ekkor legnagyobb örömömről a lábak megmozdultak. Leugrottam, és visszarohantam a bejárati ajtóhoz. Rátenyereltem a csöngőre, szabad kezemmel és az egyik lábammal ütöttem, rúgtam az ajtót, és tele tüdőből üvöltöttem. „Anne, Mrs. McCormick, jöjjön elő, tudom, hogy bent van.”

Váratlanul nyitott ajtót. Arcán szétkenődött festék, haja több helyütt gondatlan olóló nyomát viselte. A szeme kicsi, bedagadt, óriási karikák közepén.

– Menj innen – kiabálta –, menj innen, dögölj meg, már nyolc óra sem elég, már tizenkettő sem.

Ökle fellendült, de félúton irányt változtatott, a tulajdon arcába karmolt bele. Belöktem az ajtón, és magam is utánaléptem. Próbáltam lefogni a kezét, végül kénytelen voltam a hajába markolni. Lökösödtünk, dulakodtunk, magam sem tudom, hogy keveredtünk abba a kisebb szobába, amibe az előbb az ablakon keresztül lestem be. Elengedtem. A szoba valójában amolyan előtérfele volt, feljárt nyílt belőle egy fél szinttel magasabban elhelyezkedő helyiségbe. A földön Henry Moore „Ovális és ellenpontok” szobrának színes posztere hevert, gyűrötten, megtépázva. Anne nyilván csak az előbb kelt fel róla.

Az eredetileg télikertnek szánt helyiségben itt is, ott is különös formák ijesztettek. Alig megmunkált fadarabok, kövek, bennük egy-egy kidolgozott részlet, aztán megint csak a nyers felszín, oldalt még mintázóanyagot is láttam. Közelebb léptem, és egyenként, óvatosan szemügyre vettem valamennyit. Szikrányi kétségem sem volt, mit látok. Anne kitörési kísérleteit a szobrok *figyeléséből*. Ami megdöbbenett, az az alig kész részletekből áradó erő volt. Korábban tanítottam néhány évig a főiskolán, tudom, hogy milyen nehéz valakit megítélni, de mégis, az a kevés, amit láttam, torokszorító volt, tehetőség és tehetetlenség démoni keveréke.

Visszafordultam. Anne megint hason hevert a Moore-plakáton, arcát szorosan hozzászorította, lehunyt szemhéja alól könnyek szivárogtak. Odaléptem, és durván megfordítottam.

– Hagyd abba – mondtam. – Mégis, meddig akarod ezt játszani? Egy kis arckarmolászás, egy kis plakátnyaldosás, kurva nagy önsajnálát. Ezeket mikor csináltad?

Nem válaszolt, de én megráztam. – Hallod, ezeket mikor csináltad?

– Bármikor. Régen. Amikor abbahagytam a főisk... iskolát. Amikor nem segített a *figyelés*. – Hátraejtette a fejét.

– De hát mért hagyod őket abba?

– Én nem akarok szobrokat csinálni. Én nyugton akarok maradni... boldog akarok lenni.

– Boldog? – Itt fekszik a földön, úgy néz ki, mint egy kórházi felmosóröngy, amivel minden mocskot feltörültek, és azt mondja, boldog akar lenni.

Karba vettem. Kivittem az autóhoz, beraktam az ülésre, mint egy zsákot. A műterem kihalt volt, a saját szoborterveim, félig kész munkáim azonban nem ijesztettek. Leültettem, párnát raktam a háta mögé. A kezébe adtam a „tenger” makettjét, a haját simogattam, végigcsókoltam meggyötört vonásait, ringattam és becéztem. Úgy adta át magát a szerelemnek, ahogy a szobroknak is, öntudatlan zsenialitással, és akkor, ott a műterem földjén, egyetlen leterített pokrócon szeretkeztünk először.

Ostoba hónapok jöttek eztán, tele bakugrásokkal, hazugsággal, lelkiismeret-furdalással. Ha bármikor azt képzeltem volna, hogy Anne férje ostoba tuskó, aki börtönben tartja a feleségét, amolyan háztartási robot és társasági partner fakó hibridjeként, csalódnom kellett. Bőkezűen támogatta Anne nyersanyag- és ruhaszámláit, szó és kérdés nélkül elengedte bárhova, hétvégi ebédet főzött kettőjüknek, és aztán elküldte a műterembe – hozzám.

Egyik délután a titkárnőm hívott. Mr. McCormick szeretne velem beszélni – mondta. Felkészültem egy heves, agresszív jelenetre, de ismét tévedtem. Először azt hittem, nyugodt, vagy inkább közömbös, de a beszélgetés végére rá kellett jönnöm: csupán az összeroppanásig elcsigázott. Azért jött, hogy bejelentse, valószínűleg beadja a válópert. Mielőtt azonban megtenné a kellő lépéseket, szeretett volna találkozni velem. Nem érdekli, hogy a felesége meg én összeházasodunk-e. A tartásdíj tekintetében biztosan meg fogunk egyezni. De tudni szeretné, hogy hogyan tervezem a jövőt. Nem akarja Anne-t egyedül hagyni, és ha én mégsem kívánom ezentúl támogatni, ő mellette marad. Azt hiszem, leolvashatta az arcomról, amit gondoltam, mert elmosolyodott, látogatása alatt először és utoljára.

– Ne nézzen így rám. Nem vagyok sem szent, sem ostoba. Csak a férje. Mondjuk érzelmi és nem jogi alapon. Annak idején én fizettem a főiskolai tandíját, és könyörögtem, hogy ne hagyja abba. Sosem hallgatott rám. Ha önre figyel, akkor nem rám van szüksége. De ha maga nem marad mellette, akkor szüksége lesz valaki másra.

Ezt a beszélgetést sosem mertem elmondani Anne-nek. Félttem, hogy mindent, szobrokat, szerelmet a sutba vágva a férjével marad. Most és mindörökké.

A válóper simán lezajlott, az egyetlen megrázkódtatást Anne valódi neve jelentette. Midge-nek keresztelték annak idején.

Ami ezután következett, nehezen szavakba foglalható. Talán egy gyereket felnőni látni lehet hasonló élmény, de amíg az a folyamat évekig, évtizedekig tart, Anne átalakulása hónapok alatt zajlott le. Megszállottként szobrászkodott, öltözött, próbálgatta a különböző arcfestéseket. Időnként még elfogta az önpusztító-önsajnáló hangulat, néha visszavágyott a külvárosi házba, és ilyenkor órákon keresztül kellett ringatnom és beszélnem hozzá. Szerelem. Milyen csontra koptatott banalitás. Mégis, nem mondhatok mást. Szerelmesek voltunk. Egymásba, a szobrokba, a kettőnk által határolt világba. Hosszú délutánokat töltöttünk szoborkompozíciók, technikák megvitatásával,

hosszú estéket mindenről és semmiről szóló beszélgetésekkel, végtelen éjszakákat ikertestünk felfedezésével. S mindezenközben ő fejlődött, hihetetlen, ijesztő ütemben, mintha egyetlen év alatt behozhatná mindazt a szobrászatban, amiért előtte való, tehetetlen éveiben megszenvedett.

Rengeteg erőfeszítembe került, hogy rávegyem, a következő éves seregszemlére jelentkezzen valamelyik munkájával. Sokáig makacszkodott, és végül csak azzal a feltétellel egyezett bele, hogy nem láthatom a szobrot, csak akkor, ha az előzsúri elfogadta, de attól kezdve dolgozott rajta, szívósan, majdnem megszállottként.

Csak képzelem, hogy ettől a pillanattól kezdett távolodni? Rajtakaptam, hogy ugyanúgy a távolba néz, ahogy kezdeti találkozásaink első tíz percében, a feloldódás csodája pedig gyengébb, ahigitott kiadásban került megrendezésre, vagy elmaradt egészen. Először délutáni vitáinkra nem volt türelme, aztán esti beszélgetéseinkre. A szeretkezők varázsa még sokáig kitarzott. Ha jól emlékszem, akkortájt történt az is, hogy új haj- és arcszint választott magának. Fénylő mahagónit és majdnem porcelánfehéret. Gyönyörű volt így, a valószínűtlen színhatások miatt mintha egy másik, tökéletes világból cseppent volna ide.

A zsűrizés előtti napon, késő este arra ébredtem, hogy üres az ágya. Keresésére indultam, végül a fürdőszobában találtam rá. Valamennyi tükörvilágítás égett, ő pedig anyaszült meztelenül kuporgott a kőpadló közepén. Letérdeltem hozzá, átöleltem. Nem sírt. Ahogy hozzáértem, lehunyta a szemét, elernyed, és beszélni kezdett.

– Gyerekkoromban nagyon szerettem azt a szót, hogy érlemeszesedés. Atherosclerosis, úgy mondják latinul, de úgy nem annyira szép. Persze nem tudtam, hogy mit jelent. Azt képzeltem, a mész lassan, gyengéden lerakódik az ember ereiben, a sejtekben, és belülről, észrevétlenül átformálja. Azt mondták nekem, hogy a nagyapám érlemeszesedésben halt meg, és, és, hogy ez örökletes. Akkoriban nagyon örültem ennek. – Hirtelen rám nézett. – Észrevetted már, hogy a szobrok, a szobrok milyen kiegyensúlyozottak? Befejezettek. Nincs szükségük már sem vésőre, sem simogatásra. Hát nem rettenetes ilyen erősnek lenni, ilyen senkinek sem kiszolgáltatottnak? – Minden átmenet nélkül simi kezdett, kétségbeesetten, féktelenül. A karomba vettem, közös ágyunkhoz vittem, mint egy zsákot. Párnát igazítottam a háta mögé, és simogattam, becéztem, amíg el nem csitult.

Másnap korán elment, mig én aludtam. A kávéfőzőnek támasztva, a kiállítás meghívókérdőívje mellett, aprócska papírfecni várt. „Találkozunk délután.”

A kijelölt idő előtt húsz perccel ott voltam, kedvetlenül szopogatva valami ízénincs koktélt. Anne porcelánfehér arca rögtön kitért a tömegből, bár ahogy közelebb értem, észrevettem, hogy ezúttal a sminken majdnem átüt természetes arcszíne. Csak rá kellett néznem, hogy tudjam, elfogadták. Sikerült.

– Az első szobába zsűrizték – suttopta, miközben megérintette a kezemet, de már tovább is siklott, finoman bókolva. Egy perccel később már elmerült beszélgetést folytatott az ország öt legnagyobb műkereskedőjének egyikével. Fénylett, átalakult, mint a trükkfilm-virág. Később Lasset hozzám is odajött, és gratulált, hogy milyen friss, eredeti tehetséget fedeztem fel. Emlékszem, megkeseredett a nyál a számban, olyan féltékeny voltam.

A programnak megfelelően, pontosan délután ötkor nyitották ki az ajtókat. A tömeg kulturáltan, intellektuális mohósággal törtetett befelé, engem elsodortak.

Rögtön megláttam, pedig a nagyterem egy oldalsó, boltíves kiszögellésében helyezték el, oda, ahol egyébként klasszikus görög férfialak szokott állni. A szín és az anyag nem változott. A fehér márvány nyers, csiszolatlan tömbjéből lassan, majdhogynem

esetlenül emelkedtek ki egy női test körvonalai. Először lustán, lomposan, elnagyolt idomokkal, durva felületekkel, majd egyre vékonyodva, finomodva, végül már-már a klasszikus formák paródiájaként, túlon túl kecsesen: mégis mindez egyetlen alkotás-ként, tökéletes harmóniában. Tudtam, persze hogy tudtam, mi az, amit látok. Mégis, bolondul reménykedtem, mindaddig, amíg a profil, a száj kicsinyke szöglete el nem oszlatott minden illúziót. Anne saját aktja feküdt előttem, fölényesen, makulátlanul.

Határ Győző

RÉGI SZÉP IDŐK

ó, azok a régi szép idők, amikor a Fenyítettnek a fenyítést, a megfenyíttetés után meg kellett köszönnie! Azok a paradicsomi szép idők!

amikor a heti hányszori rásózásban számolták a heteket, a havi mennyiszeri eltángálásban szemelgették a hónapokat – a verettetésen mérték le a szántás-vetés arattatását, a gabonatermésben az esztendőket! ó, azok a régi szép náspágok, a becsületben lelazsnakolt idők!

amikor a fenyítendő még tisztelettel sandítottak a vasárnapi sarokban a fenyítéktartóra – mely választék hogy melyminő gazdag volt, isten az atyám! nádpálca és ütleg, dákozó és lovaglóostor, botverő és tekeütő, áztatott kötél és bikakorbács: ki nem csókolta meg boldog örömmel a csököt, vele, rajta, a magáé leveretvén?

és ha nem látástól-vakulásig, hát kalaplengetve messziről: mi volt az eredménye? illedelmes megsüvegelés, korai ágyba menés, rendezett utak

megszégyelleni magát odvába bújta a kákompilli; ha volt olyanja, képére sült a megérdemelt kudarc, s tudta-látta ország-világ, még minekelőtte lerítt volna róla

a borsón-térbetyülésért a megpirongatottnak ha kezét kellett csókolnia, hát azt is a lenyújtott özbőr kesztyűn keresztül tehetta csupán, igencsak lesütött szemmel, ki mint a Pirongatót meglátni nem merészli